

**Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor
Partes Distributæ Pars ...**

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. V. De Desperatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

QUESTIO V.

De Desperatione.

49.
*Describitur
desperatio.*

DESPERATIO est voluntaria & deliberata depositio seu abjectio omnis spei consequendae beatitudinem, aut media necessaria ad illam, v.g. veniam & remissionem peccatorum seu justificationem, perseverantiam, divinam misericordiam &c. perinde ensu est ad rationem peccati desperationis, sive desperet quis de beatitudine sub tali conceptu, sive de medijs quae sunt necessaria. Quae desperatio est omnimoda & voluntaria defectio à spe, estque actus voluntatis, quo quis non vult proficere beatitudinem aut in eam tendere. Quemadmodum enim spes est desiderium consequendi beatitudinem, aut adhibendi media ad illam, sic directè ei opposita desperatio consistit in nolitio prosecutionis, seu beatitudinis ut per media obtinendae, quam beatitudinis ut sic: eodè quod desperantes non soleant odisse directè ipsam beatitudinem secundum se, quae summè desiderabilis est, sed indirectè, quatenus non volunt eam proficere per media, in quibus adhibendis videlicet est difficultas, & oppitendis seu nolendis facilitas, grata naturae corrupta. Quare idem cernitur in desperatione de alijs bonis v.g. divitijs &c. dicitur enim quis de ijs desperare, quando sive ob molestiam, sive ob incertitudinem positivè desistit ab adhibitione mediolorum, nolens ea amplius adhibere, & per consequens indirectè nolens finem, etsi alioquin eum optaret, seu in eo sibi complacere.

50.
*Est in voluntate.**Non coincidit cum iudicio securae damnationis.*

Hinc colligitur desperationem esse in ipsa voluntate: in qua utique residet spes opposita, & tota culpa, quae in hac materia reperitur. Ideoque iudicium, quo quis putat se non obtenturum beatitudinem, non est propriè desperatio; etsi sit quid praerium & inducens ad desperationem. Immo cum tali iudicio, saltem non planè firmo, sed formoloso, potest consistere actus spei, quo quis nihilominus velit contendere ad beatitudinem, si fortè sit locus misericordiae. Uti nec desperaret, qui edocet divino oraculo de futura damnatione, adhuc vellet, quantum est in se, adhibere omnia ad salutem media; quae ex obligatione adhuc adhibere teneretur.

51.
*Iudicium
quod formatur
de tentationibus
contra spem.*

Diximus autem requiri defectum à spe voluntarium & deliberatum; idque ob tentationes violentas, afflictiones graves, moestitias inconsolabiles, quibus interdum animae cruciatur, ita ut omni spe destitutæ videantur: haec enim sunt timores potius & angustiae excitatae à dæmone, vel ex turbatione, aut etiam complexione me-

lancholica provenientes absque ullo vero & deliberato voluntatis consensu. Super quibus prudenter invigilare debent confessarii & animarum directores: ex defectu enim debita directionis gravissimi & horribiles interitum casus eveniunt. Pleurumque autem peccata non sunt, aut tantum venialia; plerumque ex vacuitate cerebri pura deliria sunt.

Contra tentationes porrò in materia spei, praesentissimum & velut unicum remedium est, non obstantibus quibuscumque argumentis & suggestionibus inimici, agnoscere suam infirmitatem & demerita, suisque viribus & operationibus diffidendo totum se projicere in sinum bonitatis & misericordiae Dei, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat, & cuius misericordia superat infinitè omnem nostram miseriam ac peccata. Distinguenda tamèn est ab animarum directoribus tentatio dæmonis à tristitia & desolationibus, quae nonnullis accidit ex atra bili, & humore melancholico praedominante; unde causantur foetae imaginationes, quibus sibi mortem inferre proponunt, & aliquando inferunt. Quae quidem tædia sunt quaedam maniae & species amentiae; effectusque sequentes sunt deputandi maniae, & procedunt ex perturbatione iudicii & rationis. Unde tales juvenandi sunt arte medicâ, industria & praevensione. Et si mania seu perturbatio iudicii sit notabilis, effectus praedicti sunt excusati à culpa, praesertim gravi. Unde juxta *Marchant to. 2. Tract. 2. Tit. 3. quest. 5. in fine*, neque poenis desperatorum plecendi sunt, v.g. cadaverum in publica furca expositione &c. nisi (inquit) fortè ad exemplum in horrorem facti expedire iudicaretur. In foro porrò externo praesumitur delictum, nisi sint indicia in oppositum. Unde mores nostri cadavera hujusmodi in furcam agunt, nisi arguantur phrenesi aliquâ capti, aut non fuisset satis compotes mentis, similive causa affecti, juxta *Zypaeum in Notitia Juris Belgici lib. 9. Tit. de fœnis §. De his qui sibi mortem consciverunt*.

Et varijs porrò captibus nascitur desperatio; scilicet ex eo, quod desperans putet Deum non posse aut non velle ipsum salvare, se esse reprobatum à Deo, sua peccata esse irremissibilia, seu se non obtenturum veniam, nec Deum eis de facto miseraturum; aut quia putat ex pusillanimitate se non emendandum, aut certè non perferendum in bono ob difficultates & tentationes, adeoque se non coöperaturum in necessarijs ad emendationem aut perseverantiam; vel ex impatientia & accidia, quâ horret difficultates & labores, ob quos non vult anhelare ad caelum velut nimis arduum; vel denique ex luxuria & voluptatibus

52.
*Quae contra illas remedia.*53.
*Varia rationes
desperationis.*

tatibus carnis, quibus fit, ut animus plane carnalis effectus non aestimet caelestia, sed relinquat caelum cali Domino, nolens ad illud aspirare contentusque carnis & mundi voluptatibus.

54. Quando concurrat iudicium infidelitatis, quando non.

Unde patet aliquando concurrere in desperatione iudicium infidelitatis contrarium fidei, adeoque ejus expulsum (si pertinax sit) quando videlicet desperans iudicat non dari beatitudinem futuram, Deum non posse salvare aut peccata remittere, se esse ante praevia demerita reprobaturam, suam obdurationem locum gratia vinci non posse, non esse locum commisioni peccatorum quae commisit &c. Alias autem non, quando nimirum desperans deponit spem salutis aut veniae peccatorum, eo quod iudicat ex conjecturis se esse reprobum seu non praedestinatum, se ob ingratitude & peccata nimia destitutum auxilio congruo, vel quia animo despondet ob inveteratam peccandi consuetudinem, adeoque tædet eum resistere passionibus ac tentationibus, indeque de salute desperationem concipit.

55. Quam periculosum & grave sit peccatum desperationis, declaratur.

Estque peccatum hoc periculosissimum: desperantes enim solent laxare fræna omnibus vitis, dum nil superest, quod eos avertat à malo & ad bonum convertat, non amor, non timor, non præmium, non supplicium; quin potius à desperatis (ut loquimur) agunt, cogitantes parum esse, quod in inferno nihilominus ardui, peccata multiplicent, ad tempus fructuri miserâ peccati voluptate. Unde ex desperatione in furtâ, latrocinia, libidines horribiles, homicidia &c. labuntur, atque frequenter laqueo aut aliis mediis vitam sibi tandem adimunt. Hinc Apostolus ad Ephes. 4. scribit: Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitia, in operationem omnis immunditiae in avariciam. Et Jeremia 18. ex persona eorum dicitur: Desperavimus: post cogitationes enim nostras ibimus, & unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. Ex objecto tamen est peccatum minus odio Dei, majus infidelitate: quamquam hæc possit juxta Varios aliquando desperationem excedere.

56. Revelari absolute potest alicui futuram damnationem.

Unica restat difficultas an licitum sit desperare ei, cui damnatio revelaretur? Ubi supponendum cum communi doctrina contra S. Bonaventuram l. d. 48. in Expos. Textus non implicare, ut hujusmodi revelatio fiat. Quemadmodum de facto innotescit damnatis perpetuas damnationis, & innotescere potuisset omnibus lapsis, si Deus statuisset nemini dari gratiam penitendi. Nec aliunde ostendi potest ratio implicantiae. Quamvis de facto non reperitur facta ejusmodi revelatio. Et si quæ fieret, accipienda foret in sensu comminatorio, uti similes pœnarum infligendarum revelationes, nisi evidenter constaret esse absolutam; præsertim cum minus congruat

pietati divinæ ejusmodi revelatio. Hoc itaque supposito

forat tamquam comminatoria.

Plures simpliciter censent talem licite desperare seu nolle prosequi beatitudinem, utpote ei impossibilem, uti est & spes ejusdem. Sed ut distinctè res ista enucleetur, statuendum in primis est, talem licite formare iudicium de non securâ beatitudine, immo peccare iudicando oppositum, utpote contra Num revelationi. Unde etiam licite tristaretur de tanto malo certo imminenti, ac jam velut præsentis. Non foret tamen licitum tali averti à Deo tamquam bono suo, ipsum abominando; beatitudinem contemnendo, tam rebus creatis postponendo, aut optando eâ carere: ad tales enim actus non cogit præsupposita revelatio; & ipsi alioquin sunt ex se inordinati, cum in ejusmodi objectis non sit ulla ratio repudiandi aut contemnendi, quin potius summa ratio concupiscendi. Non esset quoque licitum tali homini committere aliud quod novum peccatum, ne illud quidem ob quod est damnandus: nam revelatio ista non præjudicat ipsius libertati, uti nec divina præscientia sine revelatione, vel revelatio facta alicui tertio de ipsius damnatione. Quemadmodum etiam si cui revelaretur proprium peccatum futurum, teneretur adhuc abstinere & vitare. Solum igitur quaestio est, an possit eligere actum desperationis, an potius possit & debeat adhuc sperare.

57. Supposita absolute revelatione liceret iudicium contra formam, tristicium de non securâ beatitudine, Non tamen abominatio illius aut vilipensio.

Via nec peccatio peccati, etiam illius ob quod talis foret damnandus.

Resp. I. Si cui damnatio reveletur incurrenda ob peccatum jam commissum, unum vel plura, cum denegatione omnis gratiae etiam sufficientis ad penitendum, non posset talis sperare, sed posset desperare, seu nolle prosequi beatitudinem, aut ad ejus assecutionem contendere, utpote impossibile, cognitam ut talem. Nec tali casu in hac nolitione foret aliqua turpitudine, cum esset nolitio rei inutilis & impossibilis, pro ut esset prosecutio beatitudinis. Immo velle eam prosequi esset malum. Deberet tamen vitare, ut dictum est, nova peccata. Desinereque in tali ex parte conditio viatoris, quatenus non posset amplius contendere ad finem suum, etsi posset augere damnationem.

58. Desperatio licita foret ei, cui damnatio revelaretur ob peccatum commissum, negato auxilio penitendi.

Resp. II. Si cui damnatio revelaretur incurrenda ob peccatum futurum, vel ob præteritum, unde potest cum auxilio sufficienter subministrando resurgere, non posset desperare, seu nolle contendere efficaciter quantum est de se ad beatitudinem, sed potius teneretur ad eam contendere peccato futuro. actus ab habitu spei eliciendos: adeoque teneretur confiteri & penitere de peccato, ob quod est damnandus, illudque necdum commissum vitare, conformiter ad ea quæ diximus Tract. de Act. Hum. disp. 3. q. 10. Ratio est: quia teneretur adhuc velle adhibere omnia media ad beatitudinem, specialiter autem non ponere, vel e contra teneretur tollere

59. Secus, si hoc ad sufficientiam non desit, aut revelatio fundetur in peccato futuro.

Si que talis revelatione fieret, accipienda in comminatorio.

tollere unicū beatitudinis impedimentum, scilicet peccatum; adeoque impedire consequentem damnationem: ergo tenetur pariter contendere ad ipsam beatitudinem. Deinde vi revelationis, utpote consequentis futuritionem peccati finalis liberè ponendi, non redditur beatitudo impossibilis; uti nec vitatio peccati cum omnibus circumstantiis prædicti; ergo sicut manet obligatio hoc vitandi, ita & beatitudinem prosequendi.

Nec obstat, quòd certò sciatur non futura; sufficit enim, quòd sciatur esse possibilis, aut certè futura, si media adhibeantur, quæ non obstante revelatione possunt & debent adhiberi.

60.
An talis dici possit sperare,

An autem desiderium hujusmodi beatitudinis dicendum foret spes propriè dicta, est quæstio de nomine. Plures tamè requirunt ad hoc, quòd actum voluntatis præcedat iudicium de apparèti saltem futuritione effectus; quòd non consistit cum iudicio infallibili opposito. Unde desideraret quidè talis beatitudinem per actum à Spe elicitum, non posset tamè sperare beatitudinem tamquam futuram; quin immo peccaret, ut patet. Ac proinde posset hanc ratione desperare, id est, nolle prosequi beatitudinem tamquam simpliciter futuram in sensu composito. Ex quibus manet tota hæc res sufficienter enucleata.

QUÆSTIO VI.

De Præsumptione.

61.
Præsumptio nis multiplex acceptio.

PRÆSUMPTIO aliquando sumitur pro iudicio intellectus ex conjecturis formato; quæ stylo Iurisperitorum interdum generant præsumptionem levem, interdum probabilem, interdum vehementem aut violentam. Aliquando etiam sumitur pro spe valida divini auxilii. *Judith 6. & 9.* Aliquando pro motu voluntatis, quo quis se extendit ultra jus seu potestatem, vel vires. Sic in Canonicis puniuntur, qui præsumperint hoc vel illud attentare, & vulgò dicuntur multa præsumere, qui sine facultate attentant ad ea agere. Estque circumstantia aggravans delictum; quòd ex præsumptione fit. Similiter dicitur quis præsumere, dum quòd ingenium, artem, robur corporis superat, aggredi tentat. Qui quidem excessus in quavis materia locum habere potest; & quatenus in operibus magnificis versatur, opponitur magnanimitati. Plerumque etiam est superbia, aut ex eo oritur.

62.
Præsumptio per excessum opposita Spei quid.

In præsentì verò sumitur pro immoderantia quadam Spei Theologicae cui per excessum opponitur. Estque spes quadam immoderata, nempe (ut Doctores conveniunt) actus voluntatis proponentis ad gloriam, gratiam, aliave dona supernaturalia ad gloriam conducentia pervenire ab-

que mediis à Deo ordinatis. Unde opponitur spei, quæ est voluntas obtinendi à Deo gratiam & gloriam mediis ab ipso institutis. Estque adeò gravissimum peccatum, sic ut non nisi defectu perfectæ deliberationis excuset à mortali.

Contingit autem præsumptio primò, si quis præsumat cum Pelagio iustitiam & beatitudinem consequi viribus naturæ. Secundò, si cum recentioribus Novatoribus quis præsumat iustitiam & gloriam consequi solà fide speciali sine bonis operibus. Quarum utraque supponit infidelitatem, seu iudicium hæreticum. Prior autem ex objecto est gravior velut derogans æstimationi beatitudinis & ipsius Dei, quasi non excedentis vires naturæ, nec non meritis Christi, & gratiæ redemptoris, quo ita præsumens se non indigere quasi gloriatur. Posterior tamen est periculosior, veluti laxas habenas peccatis. Ad priorem quoque præsumptionis speciem spectat illa, quæ quis spem suam inordinate collocat in creaturis, quasi sufficientibus eum perducere ad salutem: quæ tamen sine speciali Dei adiutorio obtineri nequit. Licet tamen est in creaturis tamquam coadiuvantibus, modo per ipsum Deum ordinato, sperare; prout speramus in orationibus Sanctorum vivorum & mortuorum, quos in adiutorium secundarium & spei nostræ adminiculum juxta ipsius Dei voluntatem imploramus.

Præsumptionis utraque species præmissa destruit spem, indirectè saltem, quatenus nimirum supponit iudicium infidelitatis, quo fides, adeoque & spes amittitur. An autem independenter à destructione fidei, adeoque directè spei habitus per hujusmodi præsumptionem destrueretur, v. g. in casu, quo iudicium infidelitatis sit culpabile quidem, sed non pertinax, controversum est. Estque probabile quòd non necessariò destrueretur: eò quòd consistere posset desiderium beatitudinis efficax, quantum est ex parte sperantis, & quòd per iudicium fidei de beatitudinis possibilitate posset etiam non obstante iudicio de non necessitate gratiæ aut bonorum operum, ac expectatione beatitudinis independenter ab illis, ejusmodi opera ad cautelam velle adhibere.

Tertia præsumptionis species dici solet Catholicorum, qui videlicet propèsumunt in suis peccatis usque ad finem vitæ perseverare, sperantes tunc sibi dandam à Deo gratiam poenitendi, sicque salutem consequendi. In quo quidem proposito est grave peccatum, tum ratione objecti (quòd in diversis peccatoribus diversum est pro diversitate peccatorum, in quibus persistere cupiunt) tum ratione periculi æternæ damnationis, cui se exponunt. Propriè tamen non

63.
Duplex illius speciei infidelitatem supponens declaratur.

64.
An vel quomodo per illam destruitur habitus spei.

65.
Tertia præsumptionis speciei, quæ appellatur Catholicorum expellitur.